

Orosz Árpád

tanácselnök, Kúria

A keresetlevél visszautasítására vezető okok vizsgálata

I. A témaválasztás indokai

Az Alaptörvény 25. cikke értelmében a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXVI. törvény (Bszi.) ennek eszközeként a felülvizsgálati eljárás mellett egyebek között a joggyakorlat-elemzést jelöli meg. A Bszi. 24. § (1) bekezdés d) pontja szerint a Kúria joggyakorlat-elemzést folytat a jogerősen befejezett ügyekben, ennek keretében feltárja és vizsgálja a bíróságok ítélkezési gyakorlatát.

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 406. § (2) bekezdése a keresetlevél visszautasításáról, illetve később az ugyanilyen okból az eljárás megszüntetéséről szóló végzések elleni felülvizsgálatot csak szűk körben teszi lehetővé. A Kúriának azonban az Alaptörvényből fakadó kötelezettsége, hogy biztosítsa a jogalkalmazás egységét azokban az ügyekben is, amelyekben a törvény a konkrét ítélkezési tevékenységét kizárja. Mindezt folyamatosan figyelemmel kíséri az alsófokú bíróságok ítélkezési tevékenységét és a kollégiumok szakmai munkáját.

A Pp. 2018. január 1-jei hatálybalépése óta a Kúria szakmai vezetése számos forrásból – így különösen a törvényszéki kollégiumok többsége által rendszeresen megküldött munkaanyagokból, a „Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezlete”, az „Új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó konzultációs testület” részére az alsófokú bíróságok által megküldött problémafelvetéseiből, valamint az Országos Bírósági Hivatalnak „Az új Pp. hatályosulását támogató Munkacsoport”-ja által rendszeresen közzétett ún. szintetizált összesítőjéből – értesült arról, hogy a Pp. 176. §-ában írt, a keresetlevél visszautasítására vezető okok, és közülük kiváltképpen a 176. § (1) bekezdés j) pont alkalmazásában az elsőfokú bíróságokon nem alakult ki egységes szemlélet. Jogállami keretek között a jogbiztonság követelménye viszont megkívánja, hogy a bíróságok az eljárási törvény szabályait egységesen alkalmazzák attól függetlenül, hogy az adott keresetlevél alapján indult eljárásra melyik bíróság az illetékes.

A keresetlevelet visszautasító végzésekről tudott, hogy azok többségükben első fokon jogerőre emelkednek, mert a felperes fellebbezés helyett ismételten benyújtja az elsőfokú bíróság által be nem fogadott keresetlevelét – a másodfokú bíróságoknak is korlátozottak a konkrét ítélkezés szintjén megmutatkozó elvi iránymutatási lehetőségei.

A Kúria viszont az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéséből következően ezekben az ügyekben is köteles biztosítani a jogalkalmazás egységét. Ennek a keresetlevél visszautasítása körében azért is kiemelt jelentősége van, mert ha bármilyen kis számban is megalapozat-

lan a bíróság döntése, az azon túlmenően, hogy sérti a jogkereső polgároknak a bírósághoz fordulás alkotmányos jogát, veszélyezteti az új eljárási kódex társadalmi elfogadottságát s mindamelllett a bírósági szervezetrendszer iránti bizalomra is kedvezőtlen hatással van.

Ebből a megfontolásból a Kúria Polgári Kollégiumának vezetője – figyelemmel az Országos Bírósági Hivatal elnökének témajavaslatára is – javaslatot tett a Kúria elnökének a keresetlevél visszautasítására vezető okok vizsgálata tárgyában joggyakorlat-elemző csoport felállítására.

A joggyakorlat-elemzés révén valós képet alkothattunk az országos gyakorlatról. Ennek ismeretében lehetőség nyílik arra, hogy a jogértelmezési nehézséget jelentő kérdésekben a Kúria akár azt megelőzően is elvi iránymutatást fogalmazzon meg, hogy az adott tárgykört érintő felülvizsgálati eljárásban konkrét ügyben kifejezhető az álláspontját.

A joggyakorlat-elemző csoport alkalmas fórum arra is, hogy a többi hivatásrend képviselői mellett a jogtudomány szaktekintélyei a különböző szinten ítélkező bírákkal együttműködve értékeljék a Pp.-ben írt visszautasítási okokat és az azokhoz kapcsolódóan eddig kialakult bírói gyakorlatot. Ezáltal meghatározhatók lesznek azok az elvi és értékbeli alapok, amelyekre a bírói gyakorlat a Pp. alkalmazásában hosszútávon támaszkodhat.

II. A joggyakorlat-elemző csoport feladata

Egyelőre nincs megnyugtató információnk arra vonatkozóan, hogy valós-e az, a jobbra az ügyvédi hivatásrend képviselőitől származó és a sajtóban is nagy nyilvánosságát kapott állítás, miszerint a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának, illetve az eljárás későbbi szakaszában a per ez okból való megszüntetésének az 1952. évi Pp. alkalmazásában kialakult gyakorlatához képest a bíróságok aránytalanul nagyobb számban utasítják vissza a keresetlevelet, illetve szüntetik meg az eljárást. Ugyanígy nem ismert, hogy ha ez az állítás valós, ez a keresetlevél tartalmi és formai követelményeinek a korábinál szigorúbb szabályaival, avagy e törvényi rendelkezések téves alkalmazásával, a törvény szövegének megszorító értelmezésével van-e összefüggésben.

A joggyakorlat-elemző csoport a kiemelt társadalmi érdeklődésre is figyelemmel fontosnak tartja, hogy közvetlenül bírósági forrásból az ország egészére nézve adatot szerezzen arra: a Pp. hatálybalépése előtti időszakhoz viszonyítva csökkent-e a keresetlevelek száma és azon belül hogyan alakult a visszautasításának aránya. Tekintve, hogy a Kúria elnöke a keresetle-

vél visszautasítására vezető okok vizsgálatát megkülönböztetés nélkül rendelte el, fontos feladat annak meghatározása is, hogy a Pp. 176. § (1)–(2) bekezdéseiben összesen 18 pontban nevesített visszautasítási okok közül melyek fordulnak elő leggyakrabban. Ennek az arányszámnak jelentősége van a konkrét aktavizsgálatba bevonandó ügyek számának és összetételének meghatározása szempontjából is.

A joggyakorlat-elemző csoport fő feladata azonban nem az említett számszerűségi adatok vizsgálata, hanem az országos gyakorlat feltárása. Ezt követően pedig kiemelt cél a helyes irányok felmutatása, továbbá a joggyakorlat és a jogalkotó irányába azoknak az észszerű javaslatoknak a megfogalmazása, amelyek a bíróságtól a jogvitája rendezését kérő és a felelős pervitelre felkészült fél számára kiszámítható módon biztosítja a bírósági út igénybevételét.

III. Munkamódszer

A vizsgálati tárgykör azt indokolja, hogy a joggyakorlat-elemző csoport munkájában a kúriai bíró tagok számát meghaladóan vegyenek részt járásbírói, törvényszéki és ítélőtáblai bírók, akik ítélező tevékenységük során napi szinten találkoznak a perindítás problematikájával. A csoport kiegészül továbbá a perindításban mint absztrakt jogi személy közvetlenül is érintett ügyész képviselőjével a Legfőbb Ügyészség tagjával, az ügyvédi hivatásrend és az Igazságügyi Minisztérium képviselőjével, valamint a perjogtudomány kiemelkedő szaktekintélyével.

Ismereteink szerint ebben a témában a törvényszékeken és az ítélőtáblákon a Pp. hatályosulását támogató helyi munkacsoportok rendszeresen figyelemmel kísérik a gyakorlat alakulását. A joggyakorlat-elemző csoport ezért kérni fogja a kollégiumvezetőket ezeknek az Országos Bírósági Hivatal által már szintetizált formá-

ban összesített anyagoknak a megküldését, azok szakmai szempontú feldolgozása érdekében.

Miután a kúriai bírának saját konkrét ítélezési tapasztalat híján nincs közvetlen ismeretük a visszautasítással, illetve később az eljárás megszüntetésével végződő ügyekről, az már most bizonyos, hogy a csoport bírói tagjai az érintett ügyek aktáit a KÜSZ 45. § (1) bekezdés b) pontja szerinti ún. felkérő rendszerben, azaz közvetlenül fogják vizsgálni.

A vizsgálat tárgya az adott esetben nem lehet csak a döntéselemzés, hanem magában foglalja az eljárás egészét. Ezért a csoport feladata kiterjed a visszautasított keresetlevél tartalmi és formai elemzésére, továbbá a hiánypótlásra felhívó végzés tartalmának, az eljárást ez okból befejező (elsőfokú vagy első- és másodfokú) határozat rendelkező részének és a határozat indokolásának teljes körű vizsgálatára.

IV. Ütemterv

A joggyakorlat-elemző csoport a vizsgálat menetéről és a munkatervről az alakuló ülésén határozott. Döntött arról, hogy a vizsgálat – ideértve a törvényszékektől kért statisztikai adatgyűjtést is – a 2018-ban indult és visszautasítással, vagy az eljárást megszüntetéssel befejezett ügyekre vonatkozzon. A közvetlen aktavizsgálatba bevonandó ügyek kiválasztásának módszereiről való döntést követően kerülhet sor a feladatoknak a tagok közötti felosztására.

A kiválasztott ügyek iratainak vizsgálata előreláthatólag a törvénykezési szünet végéig befejezhető. Erre szükség van ahhoz, hogy a megállapítások érdemi feldolgozása október végéig megtörténjen. Ezáltal reális lehetőség nyílik arra, hogy az összefoglaló vélemény tervezete is elkészüljön ez év december végéig.

Budapest, 2019. április 15.